

АЗЫРАЛ БЕЛЕТЕЕРИНДЕ ЭРЧИМДҮ
ТУРУЖАЛЫ!

Агитатордын БЛОКНОДЫ

1983

АВГУСТ

8 №

MINIMUM ESTIMACIONES VARIAS
DE LOS AÑOS

1910 1911 1912 1913 1914

Бастыра ороондордын пролетарийлери, бириккилегер!

АГИТАТОРДЫН' БЛОКНОДЫ

КПСС-тин Горно-Алтайский обкомынын
пропаганда ла агитация бөлүги

8 №
АВГУСТ
1983 j.

АЛТАЙДЫН БИЧИКТЕР ЧЫГАРАР ИЗДАТЕЛЬСТВОЗЫНЫН
ТУУЛУ АЛТАЙДАГЫ БӨЛҮГИ

БЛОКНОТ АГИТАТОРА

Редакционная коллегия

Подписано в печать 22. 08. 83. АН 11702. Формат 60x84^{1/16}.
Усл. п. л. 1,86. Уч.-изд. л. 1,52. Тираж 540 экз. Заказ № 3389.
Цена 4 коп.

Горно-Алтайское отделение Алтайского книжного издатель-
ства, 659700. г. Горно-Алтайск, ул. Горно-Алтайская, 36.
Горно-Алтайская типография, пр. Коммунистический, 27.

ПАРТИЙНЫЙ ЈӨПТӨР БУДУП ТУРГАНЫН ШИНДЕЕРИ

Горно-Алтайск городтын партийный организациязы бүгүнгү күндө бойынын ижин партиянын XXVI съездинин, КПСС-тин Төс Комитединин май, ноябрь айлардагы (1982 j.) ла июнь айдагы (1983 j.) Пленумдарынын жөптөрүн жүрүмдө бүдүрерине учурлап туру. КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы нөкөр Ю. В. Андропов ноябрь ла июнь айлардагы Пленумдарда айткан куучындарында хозяйственный ла культурный строителство темдектелген иштерди бүдүрерин жеткилдеер тизмөл партийный ле идеологический ишти элбедер задачалар тургускан. Ол задачалардын ортодо жаан учурлузы — тизмөл-партийный ишти кезем жарандылары.

Ол жанынан баштамы партийный организацияларга жаан тузалу ишти Тбилиси городто өткөн бастырасоюзный научно-практический конференция темдектеди. Ол конференциянын материалдарын бүгүн баштамы ла цеховый партийный организацияларда ла партийный группаларда үренип жадылар.

Партийный ишти жарандылары керегинде суракты бис партиянын городской комитединин быжыл март айда өткөн Пленумында шүүшкенис. Пленум партийный иштин өскө сурактарыла кожо жуундарда жараткан жөптөрдү бүдүрүп турганын шиндеерине жаан ажару этти.

Жарадылган жөптөрдү кыйалта жок бүдүрери, ол жөптөр жүрүмдө будуп турганын шиндеери партиянын горкомынын төс ажарузында болуп туру. Бу сурактар пленумдарда, бюрордо шүүжилет. Ого партийный жуундарда, парторганизациялардын качыларынын семинарларында база ажару эдип турубис.

Партиянын городской комитединин бюрозы он биринчи бешжылдыкта городты экономический ле социальный жанынан өскүрер планы бүдүретен көп керектер аайынча жөптөр жарадып чыгарат. Городской комитет жараткан жөптөрдүн

46 проценти городтын экономиказын тыгыдарына учурлалган. Онын учун ол жөлтөрдү жүрүмдө бүдүргенинен бастыра пландар бюджетени камаанду болгоны жарт.

Городтын экономический ле социальный өзүмин тыгыдарына учурлалган жөптөр государствонун пландарын ла жакыталарын бүдүрерине ууланып жат. Ол жанынан бисте бир эмеш жакшы жедимдер бар.

Он биринчи бешжылдык башталганынан ала бүгүнгү күнгө жетире Горно-Алтайск городтын промышленный предприятиялери планга үзеери бир миллион үч жүс мунг салковойдын продукциязын эттилер.

Производство жылына орто тооло 3,1 процентке, иштин арбыны 3,3 процентке өзүп келди. Предприятиялердин көп нургуны үзүк жок иштеп турулар. Быжылгы жылдын баштапкы жарымында городтын предприятиялери государствонун жарымжылдык планын бүдүрдилер. Сондогон коллективтер жок болды.

Капитальный строительстводо жедимдер бар. Же андый да болзо, городтын строителдеринин ижинде тутактар ла жедикпестер база көп. Олорды жоголторы жанынан городтын партийный организациязы кичеенип туру.

Кандый бир жөп жүрүмдө бүдүп турганын жакшы шиндеери, ол жөптө айдылганын бүдүрери жөптин бойын белетегенинен камаанду болгоны жарталат. Калганчы өйдө жарадылган жөптөр чындыйы жанынан бийик кеминде болорына бюро жаан ажару эдип туру. Жарадылган жөптө темдектелген иштерди кем, качан бүдүрети, ол жөп жүрүмдө бүдүп турганын партиянын горкомынын аппаратадында кем шиндейтени чокым айдылат. Горкомнын бөлүктөринде жөптөр, директивтер, өскө дө документтер аайынча иш бүдүп турганын шиндейтен төзөмөл лө политический иштердин планы тургузылат.

Андай ок иштердин планын баштамы партийный организацияларда база тургузып жадылар. Ол пландарды, жөптөрдү ле документтерди бүдүргени ле бүдүрүп турганы керегинде отчеттор ло жетирүлөр агылу папкада жуулат.

Онон ары горкомнын ишчилери ол папкадагы материалдарла таныжып, керек болгон учуралда баштамы партийный организацияларга барала, кажы бир жаан учурлу жөпти бүдүрүп турганын шиндеерине, жөптө темдектелген төзөмөл лө идеологический иштерди бүдүрерине болужып жадылар.

Партиянын горкомы, онын бөлүктери жөптөр бүдүп турганын шингдееринде алдынан бери жанжыккан эп-аргаларды база тузалангылайт. Же ол эп-аргаларды жаантайын жангыртып турары керектүзүн жүрүм некеп туру. Мында төс амаду — жөп чике бүдерин, жөптө темдектелген жаан учурлу шүүлтелер чаазындар ортодо жылыып, учурын жылытып салбайтанын жеткилдеери. Андый учуралдар болуп жат.

Оны жоголторго партиянын горкомы тын шинжү өткүрип туру. Быыл февраль айда партиянын городской комитетинин бюросында «Горно-Алтайскјуртстрой» тресттин парткомынын производствоны төзөөринин кемин бийиктедери ле капитальный строительствоны тыгыдары жанынан өткүрип турган төзөмөл ижи керегинде сурак шүүжилген. Ол сурак аайынча жараткан жөпти шүүжеле, жүрүмде бүдүрзин деп жангыс ла тресттин парткомына ийген эмес. Же анайда ок баштамы ла цеховый партийный организацияларына база ийе берген. Анайда бис парткомдо ло цеховый партийный организацияларда өдүп турган ишти көрөр лө шингдеер аргалу боло бердис.

Мынан горкомго до, тресттин де парторганизациясына жаан туза болор. Бир жанынан, коммунисттер трестте боло берген айалганы, једикпес-тутактарды горкомнын јөбинен билип алала, бойлорынын алдында кандый задачалар турганын, нени эдетенин биле бердилер. Парткомго горкомнын јөбин бүдүрерге, ишти јарандырага јенил. Горкомнын ишчилерине бюронын јөбин трестте бүдүрип турганын шингдеерге эптү.

База бир темдекти алалы. Кезик жаан учурлу иш өткүрерде партийный комитеттерде жүзүн-башка штабтар төзөйтөн эп-арга бар. Анайда эткени жаан тузалузын бис билерис. Баштапкысында, ол штабтар өрө турган партийный органдардын жөптөрүн ле јакаруларын эмезе бойынын жөптөрүн бүдүретен чокым иш өткүрип жадылар. Экинчизинде, ол штабтар иштеп турган өйдө алдында билер арга јок болгон јаны сурактар аайынча иш өткүрерге келижет.

КПСС-тин горкомында строительство жанынан жаантайын иштейтен штаб бар. Штабта кандый бир суракты шүүшкенде строительство өткүрип турган предприятиелердин ле ведомстволордын башчы ишчилери турушкылап жат. Штабтын јөбин ол ок башчы ишчилер бүдүргилейт. Штабтын

жөптөрүн ле жакарулары жүрүмде бүдүп турганын шиндеерге жеңил болзын деп, бис ай сайын бригадирлерле жуун өткүрүп, жөпти бүдүреринде кандый тутактар болуп, не жедишпей турганын угала, ол ло тарый керектү ишти бүдүрүп жадыс.

Жөптөр бүдүп турганын анайда шиндегени башчы ишчилердин, специалисттердин каруулу болорын, дисциплиназын тыгыдып жат. Жөптөр лө жакарулар жүрүмде бүдүп турганын шак ла бригадада шиндеерге эптү болгонын жүрүм көргүзөт. Онын учун ишти бригадалап төзөгөни тын тузалу болуп жат.

Жөптөр лө жакарулар жүрүмде бүдүп турганын шиндейтен тын аргалардын бирүзи — ачык письмонын күнин өткүргени деп айдарга жараар. Ненин учун дезе, городтын ишкүчиле жаткандарынан горисполкомго ло партиянын горкомына, облисполкомго ло партиянын обкомына келип турган письмолордо, комыдалдарда ла сурактарда ол жанынан керектү жөп жарадылган, жакару берилген болот, же жөп лө жакару ненин де учун бүтпегени жарталат. Андый кажы ла суракты ла комыдалды ол керекти башкарып турган башкараачыга аайына чыксын, бүдүрзин деп ийеле, партиянын горкомы бүдүргенин шиндеп жат.

Жөпти бүдүрүп турганын шиндееринде баштамы партийный организациялардын учуры сүреен жаан. Ол жанынан олор эткен баштанкайды горком жарадып ла жөмөп туру. Шинжү өткүреринде жакшы ишти калаш быжырап заводтын партийный организациязы өткүрөт. Орө турган партийный органдардын ла бойынын жөптөри жүрүмде бүдүп турганы олордо жаантайын партийный бюронын шинжүзинде. Жөптөр бүдүп турганы керегинде инженерно-технический ишчилердин ле рядовой коммунисттердин отчетторын угуп жадылар.

Партийный бюродо ло жуундарда жедикпес-тутактарды жоголтор иштерди жөптөжөлө, бүдүрерин шиндеп жадылар. Партбюродо ло жуунда жөптөрдү бүдүрүп турганын шүүжери бийик кеминде өдүп турганы партийный организациянын, башкараачы ишчилердин коллективте тоомжызын бийиктедет. Онын да учун калаш быжырап заводтын коллективи бойынын пландарын жакшы бүдүрүп туру.

Жөптөр бүдүп турганын партийный организация шиндеп турганы ажыра хозяйственно-политический задачаларды жеңүлү бүдүрүп турган коллективтер городто көп.

Производствоны једимдү эдери, иштин дисциплиназын тыңыдары учун, шалырт ишти, керексинбести јоголторы учун тартыжуда партийный организацияларга јаан болушты администрациянын ижин шиндеер комиссиялар эдип турулар.

Городто промышленный предприятиелерде, строительстве, садуда, транспортто, үредүлү заведениелерде андый 67 комиссия иштеп јат, олардын члендеринде 207 коммунист, көп нургуны ишмекчилер ле инженерно-технический ишчилер.

Бистин городто предприятиелерде эдип чыгарып турган продукциянын чындыйын шиндейтен комиссиялар, чеберлеери ле кымакайлаары јанынан комиссиялар јаан учурлу иш бүдүрип турулар.

Бастыра бу комиссиялардын ижин баштамы ла цеховый партийный организациялар башкарат.

Комиссиялардын бүдүрип турган јакшы ижин темдектегениле коштой, оларды башкарып, ижине чоком ууламјы береринде једикпестер барын темдектеер керек. Кезик парт-организацияларда оларго јаан учур бербей, ижин бюродо шүүшпей турганы јастыра.

Городтын организацияларынын ла ведомстволорынын партийный организацияларынын ижин јарандырар керек. Шак ла олар партиянын ла башкарунын јөптөрин, директивтерин, јакаруларын бүдүрип турганын шиндеер учурлу. Организацияда ла учреждениеде иш бийик культуралу, кажы ла служащий бойынын ижи учун каруулу болоры јанынан кичеенип иштенери керектү. Оны олардогы партийный организациялар шиндеер учурлу.

М. ГНЕЗДИЛОВ,
КПСС-тин Горно-Алтайсктагы горкомынын
экинчи качызы

ПАРТИЙНЫЙ ЈУУНДАРДЫ БЕЛЕТЕЕРИ ЛЕ ӨТҚҰРЕРИ

Баштамы партийный организация — ишкүчиле јаткандардын коллективинин политический тӱзӱлгӱзи бололо, коллективте болуп турган ончо керектер учун, пландар ла молјулар бӱдӱп турганы, улустын ижи, кылык-јаны, јӱрӱми учун каруулу болуп јат.

Коллективтин члендеринин иштеги эрчимин кӱдӱрери, олар ишке коммунистический кӱӱн-тапту болоры, дисциплинаны тыгыдары јанынан баштамы партийный организациялар кӱнӱн сайын иш ӱткӱрер учурлу. Коммунисттер, коллективти партиянын XXVI съездинин јӱптӱрин, КПСС-тин Тӱс Комитединин май, ноябрь айлардагы (1982 ј.) ла июнь айдагы (1983 ј.) Пленумдарынын јӱптӱрин бӱдӱрерине ууландырып јадылар. Бу ишти јаан једимдӱ ӱткӱрерин, јаныс та коммунисттердин эмес, бастыра коллективтин политический эрчимин бийиктедерин партийный јуундар јеткилдеп јадылар.

Партийный јуунда турган сурактарды шӱӱжерде коммунисттер бойларынын шӱӱлтелерин айдып, коммунистический кӱрӱм-шӱӱлтелерди чокымдап јадылар. Онын учун партийный јуунда турушкан кижинин идейно-политический кеми бийиктейт, ол текши керек учун каруулу болгонын билип алат, ӱмӱлӱжип иштеерине, политический сергелен, коммунистический чике ууламјылу болорына тазыгат.

Қалганчы ӱйдӱ ачык партийный јуундар ӱдӱри јанжыкты. Олордо коммунисттерле кожо коллективтин партийный эмес члендери: озочылдар, профсоюзтын, комсомолдын активи, специалисттер јаан учурлу хозяйственный ла политический сурактарды шӱӱшкени коллективтин политический школы болуп ӱдӱп турат.

Андый јуундарды ажындыра белетегени јакшы болор. Ачык партийный јуун коллективтин политический школы болор учуры јуун болотоны керегинде јар бичийле, иле јерге ол јарды илип салганынан башталат. Јуунда туружарга кел-

зин деп алдырып турган улус: коммунисттер ле партийный эместер жуунда кандый сурактар шүүжетениле таныжала, ого каранынан белетенип жадылар.

Темдектезе, былтыр ноябрь айда совхозтын парткомы ачык партийный жуунда шүүжерге общественный малды жакшы кыштадар сурак тургускан. Бу сурак совхозтын кажы ла ишчизинин ижиле көнү колбулу болгоны учун жуунга алдырган бастыра улус темдектелген өйдө, бир де оройтыбай жуулдылар.

Андый суракты ачык партийный жуунда шүүшсин деп, парткомнон рядовой коммунисттер некеген. Кышту күч өдөри билдирген. Совхоз малдын кыштузын керектү азыралдын жүк ле 16 проценти белетеп алала, баштаган. Жуунда турушкан улустын көп нургуны: ченемели жаан малчылар, специалисттер мындый күч айалгада малды коротпой кыштадып чыгарары жанынан бойынын шүүлтелерин айткан. Анайда жаны, азыйда тузаланбаган аргаларды табар деп жөптөшкөн. Ол тоодо 650 тонна агаштын бүрин белетейле, азырал эдип кертери темдектелген. Партийный жууннын жөбин жүрүмде бүдүрип, совхозтын бастыра коллективи үзее-ри азырал белетеер ишке чыгала, агаштын бүринен 857 тонна азырал белетеген. Партийный жууннын жөбинин ийдези андый болды.

Жуун улусты үредип тазыктырары докладты белетегенинен, оны эткен кижиден тын камаанду. Оны жакшы билип, докладты кем эдерин бис ажындыра темдектеп, онын докладын парткомдо угуп жадыс. Бис жастыра неме айдарынан жалтанып турган эмезис. Эмди парткомнын члендеринде жастыра шүүлте айдар кижиде ас учураар. Бис докладты шүүжерде, онын коммунисттерге, партийный эместерге коммунистический таскаду болгодый кемин бийиктедери жанынан кичеенедис.

Жуунда председатель болотон кижиде жаан учурлу. Ненин учун десе, жуунда дисциплина болоры, турган сурактарды шүүжери ле ол сурактар аайынча жөп жарадары аайлу-башту өдөтөни, улус куучын айдары, сурактар берери көп нургунында председатель кижиден камаанду.

Жашөскүримди, анчада ла жиит коммунисттерди политический үредип тазыктырарында партийный жуундардын учуры жаан.

Калганчы жылдарда партийно-комсомольский жуундар өткүрүп, олардо анчада ла жакшы кылык-жанга тазыктырар, дисциплинаны тыгыдар сурактарды шүүшкени жаан тузалу болуп туру. Андый жуундар комсомолдордон көп улус партияга кирерине жөмөлтө эдер.

Партийный организацияларда ла совхозтын коллективинде политический айалга жакшы болгонын партийный жуундарда критиканын кеми көргүзөт.

Жуунда болгон критикага, жедикпес-тутакты темдектегенине ол ло тарый каруу бергени, коммунисттерге ле жуунда отырган ончо улуска онын алдында болгон критический шүүлтелер аайынча нени эткенин жартап айтканы тузалу.

Жуун башталарда онын алдында өткөн жууннын жөбин канайда бүдүргенин, жөптө темдектелген кезик иштер ненин учун бүтпегенин айдып берзе, шүүшкен сурак аайынча куучын айткан улус оны ажаруга алар, жууннын жөбинин тоом-жызын бийиктедер.

Ачык партийный жуундарда совхозтын ижинин башка-башка сурактары аайынча башкараачы ишчилер отчет эдери жанжыкты. Бисте талдама башкараачы ишчилер үредип тазыктырары жанынан партийный жуундардын эткен жөмөлтөзи база бар.

Темдек эдип, ан өскүрөөчилердин Социалистический Иштин Геройы Петр Фатеевич Поповтын башкарып турган бригадазын алалы. Бригада областьтын ан өскүрөөчилеринин ортодо жылдын ла эн бийик көргүзүүлөрлү болуп туру. Бригадага коммунистический иштин коллективинин мактулу ат-нерези адалган: 12 кижилү бригадада 6 кижилү — коммунист. Коллективте дисциплинаны бускан учурал болбогон.

Петр Фатеевич Попов көп жылдардын туркунына совхозтын Карагайдагы фермазынын цеховой парторганизациязынын качызы.

Сугашта Некешева Мария Келенгешевна башкарып турган ферманын жакшы ижин темдектеерге жараар. Коллектив государственного сүт табыштырар жылдык пландарды жылдын ла сентябрь-октябрь айларда бүдүрөт, быжыл жарымжылдык планды 20 июньда бүдүрдү.

М. ДОЛГИХ,

Көксуу-Оозы аймакта Абайдагы совхозтын парткоманын качызы.

КОМСОМОЛДОРДЫҢ ЈУУНЫ — ЈАШӨСКҮРИМДИ КОММУНИСТИЧЕСКИЙ КУУН-ТАПКА ТАЗЫКТЫРАР ШКОЛ

Комсомолдордын јууны баштамы организацияларда эн бийик орган болуп јат деп, ВЛКСМ-нин Уставында айдылган. Комсомолдордын јууны — коммунистический күүн-тапту эдип тазыктырар школ. Анда јииттер ле кыстар комсомолдын јүрүмининг бастыра сурактарын шүүжип, ол сурактар аайынча бастыра организациянын күүн-табын көргүскен јөп јарадып јадылар. Јуун бойынынг организациясында эн ле көп улусту ла тоомјылу коллегия бололо, темдектелген амадуларды ла пландарды јүрүмде бүдүрерине јөмөлтө эдип, комсомолдор бастыра коллективтинг общественный ла производственный ижинде эрчимдү туружарын јеткилдейт.

Јуун комсомолдорды ла бастыра јашөскүримди партиянын ла башкарунынг јөптөрин јүрүмде бүдүрерине оморкодуп көдүрип јат.

Комсомолдын совхозто бар 112 членинен 62 кижии мал өскүрер иште. Быјыл јаскыда койлор төрөөри башталар алдында кураандарды торныктырып чыдадар иште комсомолдордын алдында турган задачаларды комсомолдордын текши јуунында шүүшкенис. Јууннынг јөби аайынча көп комсомолдор сакмандар болуп барган. ВЛКСМ-нин комитедининг качызы бойы, үч цеховой комсомол организациязынынг качылары сакмандап јүрдилер.

Өлөң эдер иш башталар алдында өткөн текши комсомольский јуунда общественный малга азырал белетееринде јашөскүримнинг задачаларын шүүшкенис. Јуунда јөптөшкөни аайынча комсомолдордон ло јашөскүримнен төрт звено төзөгөнис. Олорды талдама комсомолдор: Юстукон Николай, Манзыров Игнат, Кензин Андрей башкаргандар.

Комсомолдордын текши јуунында јөптөшкөни аайынча азырал белетеп турган улустынг ортодо культурно-јартамал иш элбеген. Социалистический мөрөйдө Юстукон Николайдын звенозы артыктап туру.

Комсомолдордын текши жуундарында комсомолдор ло жашөскүрим совхозтын текши кереги учун туружарына үренип, куучын айдарына, турган сурак аайынча бойынын шүүлтезин берерине темигип жадылар. Жуундарда туружып, эл-жоннын, коллективтин текши керектерин шүүжип, комсомолдор хозяйственно-политический керектер учун каруулу болгонын билип алгылайт.

Жуунда жашөскүрим берген шүүлтелер аайынча комсомолдордын ла жашөскүримнин турлулары төзөлгөн. Бүгүнгү күнде андый 6 турлу бар. Олорды «За трудовую доблесть» медальла кайралдалган Бойдоева Варвара, аймачный Советтин депутаттары — Чунукова Евгения, Темдеков Андрей ле өскө дө комсомолдор башкарып турулар.

Комсомолдордын текши жуундарында бис организациянын ижинин сурактарын шүүжип жадыс. Ол сурактар аайынча жараткан жөптөр — бастыра комсомолдорго кыйалта жок бүдүретен закон.

Жуундарда ВЛКСМ-ге жаңы члендерди алып жадыс, ВЛКСМ-нин Уставын бүдүрип турганы керегинде отчет угуп, Уставты бускан учуралдарда бурулу улусты каруузына тургузып, кезедү эдип турадыс.

Быжыл ВЛКСМ-нин членине 12 кижини алганыс. Олорго эл-жон ортодо иш өткүрер, бойынын политический билгин тыгыдар жакару бердис.

Жуунда кажы ла комсомол бойынын сананып турганын айдат, једикпес-тутактарды, јастыра кылыктуларды критикалайт, олорды түзедип јоголтор шүүлтелерин айдып турат.

Бу жуукта «Совхозто иштин дисциплиназын тыгыдарында комсомольский организациянын задачаларын» шүүшкен жуун јилбүлү өтти. Ол ок жуунда ишке келбей, иштин дисциплиназын бусканы учун Белешева Альбина ла Кобенов Слава комсомол јанынан кату кезедү алдылар.

Анайда комсомолдордын жуундарында ВЛКСМ-нин члендерин тазыктырар иш өдүп јат. Ол ажыра жуундар комсомолдорды ла жашөскүримди политический тазыктырарына јаан салтарын јетирет.

Н. КОБЕНОВА,

Саратандагы совхозто ВЛКСМ-нин
комитединин качызы.

БАСТЫРА ПАРТИЯНЫНГ КЕРЕГИ

КПСС-тин Төс Комитединин июнь айдагы (1983 j.) Пленумынын материалдарын партийный, комсомольский ле экономический үредүнин системазында үренерине, пропаганда ла агитация өткүреринде тузаланарына керектү.

Эмдиги өйдө июнь айдагы Пленумнын материалдарын элбек калык-жонго таркадары жанынан партийный организацияларда жаан иш өдүп жат. КПСС-тин Төс Комитединин Генеральный качызы нөкөр Ю. В. Андроповтын Пленумда айткан куучынында ла «Партиянын идеологический, жартамал-политический ижинин жаан учурлу сурактары керегинде» деп КПСС-тин Төс Комитединин Политбюрозынын члени, КПСС-тин Төс Комитединин качызы нөкөр К. У. Черненко эткен докладта айдылган теоретический ле политический түп-шүүлтелерди совет улус теренжиде билип аларга күүнзеп турган учун, быжыл август — сентябрь айларда ишкүчиле жаткандарла мындый планла эки үредү өткүрерге жараар.

I. Жаңы кижини үредип тазыктырары — коммунизмди төзөп бүдүрерине кыйалтазы жок керектү ээжи ле амаду.

Тын өзүмдү социализмди план аайынча ончо жанынан жарандырып барары — партиянын, бастыра совет албатынын стратегический задачазы. Эмдиги айалгаларда идеологический иште партиянын төс задачалары. Албаты-хозяйственный ла социальный задачаларды бүдүреринде идеологический иштин учуры жаанап турары. Идеологический ишти өткүретен эп-аргаларды ла эп-сүмени жарандырары, иш жедимдү ле өдүмдү болорын жеткилдеери, тузазы жок калыруушты, кей-куучындарды жоголторы.

Коммунистический күүн-тапту эдип үредип тазыктырар иште төс учурлузы — марксистско-ленинский көрүм-шүүлте берери. Революционный үредүни теренжиде билип алганы — совет улусты идейный жанынан бек эдер. Эмдиги өйдө телекейде идеологический тартыжу тынганы. Ишкүчиле жат-

кандарды классовый тазыктырар ишти тыгыдары, оларды политический сергелен эдер, буржуазиянын идеологиязыла тартыжарга чыдамыр, идейный оштөле күүн-кайрал жоктон тартыжарга белен эдип үредер. Социалистический жүрүмнин артыктузун билер, оны пропагандировать эдерине тазыктырар. Эмдиги айалгада буржуазиянын пропагандазына удурлажа тартыжарынын учуры.

Кажы ла кижини јилбиркеп иштеерине, јакшы иштеери ончо улуска керектүзин билерине тазыктырар. Ак-чек сагыжыла кичеенип иштенери — социалистический жүрүмнин ээжизи. Демократияны мынан ары јарандыраарында ла тыгыдарында, производвоны, общественный ла государственный керектерди башкарарында, јарабас кылыктарла тартыжарында ишкүчиле јаткандардын коллективтеринин учуры. Совет улусты пролетарский интернационализмге, социалистический патриотизмге, бойынын совет кижии болгон молжуларын бүдүрери учун каруулу болорына үредип тазыктырары.

II. Социально-политический задачаларды идеологический јеткилдеери.

Обществонын производительный ийделеринде кыйалта жоктон терен ле јаан јангыртулар болоры ла ол аайынча производственный колбулар база јаранып өскөлөнөри. Албаты-калыкты мындыј јаан учурлу албаты-хозяйственный керектерди бүдүрерине көдүрери, производвоны астамду эдери, науканын ла техниканын једимдерин түрген тузаланары, Аш-курсактын ла Энергетический программаларды бүдүрери, орооннын производственный ийде-чыдалын билгир тузаланары, иштин арбынын бийиктедери ле ол ажыра — бистин Төрөлистин экономический ле коруланар ийде-чыдалын там тыгыдар ла албаты-калыктын јадын-јүрүмин јарандырар. Эткен иштин кеми ле чындыйы аайынча акча-јал төлөйтөн ээжини кыйа баспастан бүдүрер. Хозяйственный аргалар бастыразы чокым иштеерин, ончо керектерде чеберлү иштеерин, социалистический мөрөйдин јаны эп-сүмелерин тузаланарын јеткилдеер.

Кижини обществонын иш бүдүретен төс аргазы эдип өскүрерине некелте бийиктегени. Ишчилердин профессиональный таскадузы ла экономический бичикчизи өзөри, ишкүчиле јаткандардын коллективинин жүрүми, ижи, науканын,

техниканын, озочыл ченемелдин једимдери керегинде олар билип турары керектү. Қажы ла кижидисциплиназы бийик, кичеенип иштенер, текши албатынын байлык-јөөжөзин чебер тузаланып билер эдип үредип тазыктырар.

Улусла иштеери учун, улусты производствоны башкарына элбеде тартып алары учун ишкүчиле јаткандардын коллективтеринин праволоры ла эдетен керектери көптөгөни, каруулу болоры бийиктегени. Ишти бригадала тзөгөнинин ле өскө дө тзөмөл-экономический аргалардын таскамал учуры тынганы.

* * *

Бу темалар аайынча үредү өткүрген улус июнь айдагы Пленумнын материалдарын јаан учурлу общественный ла производственный јакылталарла, јербойындагы партийный организациялар бүдүрип турган керектерле колбоштырар, Пленумнын јөптөрин коллективтин јүрүминде бүдүрерине ууландырар учурлу.

ЈАШӨСКҮРИМДИ ИШКЕ ЛЕ ПАТРИОТИЗМГЕ ТАСКАДАРЫ

Былтыр совет албаты Советский Социалистический Республикалардын Союзынын 60-чы жылдыгын темдектеген. КПСС-тин Төс Комитеди ого учурлаган јөбинде комсомолдын организацияларын јашөскүримди патриотизмге ле интернационализмге тазыктырарын тыгыдарына молјогон.

«Төрөлин чындык сүүген кижини үредип тазыктырары школдо башталып јат — деп, КПСС-тин Төс Комитеди темдектеген. — Текши творческий јүрүмде, черүдеги айалгада, совет коллективтин политический јүрүминде ол иштин кеми там бийиктеер».

Совет патриотизмге үредип тазыктырары Төрөлин, ада-энелерин, јажы јаан улусты сүүрине, оларды тоорына үредип тазыктырарын јаба өдөр учурлу.

«Энелерди корыгар, чеберлегер, энелерге килегер, ологорго ајарынкай, сөсуккур болыгар!» деп, Дагестаннын ады јарлу поэди Расул Гамзатовтын ойгорлоп айткан сөстөри кажы ла јаш баланын, школьниктин, комсомолдын көксине томылар, јүрегине једер, сагыжына өдөр учурлу.

Бистин Кош-Агаш аймакта тогус ла оног көп балдарлу 188 эне, бештен тогуска јетире балдарлу 340 эне бар. Балдары көп тө болзо, олардын көбизи балдарын кичееп өскүрип турганыла коштой, эл-јоннын, колхозтордын, предприятиелердин, организациялардын ла учреждениелердин ижинде эрчимдү туружып јадылар.

Кош-Агаштын телкем чөлдөринде эмезе бийик ле кайыр тууларында кату айалгада колхозтордын јүстер тоолу кой-эчкилерин кичееп өскүреле, малдан алган продукцияны государственного табыштырар јакылталарды ла молјуларды акчек бүдүргениле коштой, ат-нерелү энелер, бойынын көп тоолу балдарын чындык совет кижини, коммунизмнин быжу ишчизи, Төрөлинин патриоды эдип чыдадып јадылар.

Шак ла көп балдарлу билелерде чыдаган балдар ада-энелердин јозогыла колхозында эрчимдү иштене бергилейт.

«Кызыл чолмон» колхозто Акчаловтын билезин алалы. Колхоз жүрүминин ветераны Семиль Акчалова 35 жыл койчы болуп иштейле, бойынын уулдарын база кой өскүрерине үредип тазыктырды.

Коммунист Акчалов Чербен жирме беш жыл кой өскүреринде иштеп, төрөл колхозына мундар тоолу кой өскүрүп берди, жүстер центнер түк государственного табыштырды.

Эмеген-өбөгөн Эректая ла Мариман Акчаловтор көп-көп жылдардын туркунына колхозтын сарлыктарын кабырган, калганчы жети жылда эчки өскүрүп турулар. Ченемелдү малчылар эмди көп ноокы берип турган эчкилерди кичееп өскүргилейт. Олор 1981 жылда колындагы кажы ла эчкиден орто тооло 640 граммнан тараган болзо, 1982 жылда — 740 граммнан, 1983 жылда 842 граммнан тарадылар.

Акчаловтордын билезинде эн ле кичүзи Василий Акчалов. Ол бир үүр койды онынчы жыл кабырып жат. Кой өскүрер иште билериле Василий ада-энезинен, агаларынан жана баспас, једимдери олордон жабыс эмес.

Былтыр орто школды үренип божодоло, комсомолдын путевказыла фермага Акчаловтордын экинчи үйези болуп турган Геннадий Акчалов иштеп келген. Онын балдары келер өйдө база фермага келеринде аланзу јок. Мал өскүреринде үйеден үйеге иштеп, ада-энезинин јозогыла эрчимдү ишке, колхозын, Төрөлин сүүрине, совет патриотизмге тазыгып турган билелер аймакта көп.

«Јаан једимге тендежер, ат-нерелү керектен јозок алар» деген кычыру аймакта элбеде таркаган. Андый амадула кажы ла комсомол, кажы ла јиит кичи жүрүп ле иштенип, тартыжып јат. Азыйда «Путь к коммунизму» колхозтын председатели болгон, Социалистический Иштин Геройы Кожабаев Алаштын, «Кызыл Мааны» колхозтын малчызы Кыдат Тебекованын ат-нерези бистин улуска јозок болуп үргүлјиге артар.

Ат-нерелү иштин јозогын таркадарга, бистин атту-чуулу улузыстын эткен керектери ажыра јашөскүримди эрчимдү ишке, патриотизмге тазыктырарга ВЛКСМ-нин райкомы футболло маргаанда А. Кожабаевтин, волейболло маргаанда К. Тебекованын адыла адалган сыйлар јарлады. Анайда геройлордын керектери јашөскүримнин ижинде, жүрүминде, спортто улалып барып јат.

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..
... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

... ..

СУ-КАДЫК БОЛОРЫ УЧУН

«Физический культураны мынанг ары там тыгыдары керегинде» КПСС-тинг Төс Комитедининг ле СССР-динг Министрлерининг Соведининг јөбинде физический культураны ла спортты таркадар ишти јарандырар задача тургузылала, кажы ла кижиге күнүн-сайын физкультура керектү болорына јаан ајару эдилген.

Былыргы жылдын учында бистинг республиканын кезик областьтарында су-кадыкты корыыры, улус физкультурада ла спортто турушканы јанынан социологический шинжү өткүрилген. Сурактар берген улустын 70 проценти бойынын эн ле тын кичеенгени — су-кадык болотоны деген. Је су-кадыгын корып, чеберлеп, тыгыдып турганы керегинде сурап угарда, көп улус физзарядка этпей, су-кадыктын группаларынын ижинде турушпай тургандары јарталган.

Кезик улус бойынын су-кадыгын корулап аларга соокко алдырбас керек, кер-мар тымулай берзе, ол ло тарый поликлиника јаар јүгүрер, таблетка јип алар деп шүүп јадылар. Физзарядка эдип, спортто туружып, бойынын эдиканын, сөөк-тайагын тыгыдып аларга көп улус кичеенбейт. Кезик улус физкультурага ла спортко ајару эткени — стадионго барала, эмезе телевизордон спортивный маргаандар көрөтөни деп шүүп јадылар.

Андый шүүлтелер јастыра. Улус физкультурада ла спортто туружарын тыгыдарга партия ла башкару элбек иш өткүрип турулар.

Туулу Алтайда физический культураны ла спортты јарандырарына јөмөлтө этсин деп, партиянын областной комитеди ле облисполком 1979 жылда жылдын ла јайгыда областьтын спортсмендерининг јайгы олимпийский ойындарын өткүрип турары керегинде јөп јаратқандар. Ол јөп чыккан кийинде өткөн төрт жылдын туркунына областьта спорттын материальный аргалары элбеди, спортсмендердин эпчили тыгыды, физический культурада улус туружары көптөди.

Бу ишке Кан-Оозы аймактын башкараачылары, Шеба-линдеги, «Кызыл-Өзөктөги», «Паспаулдагы», «Кебезендеги», «Советский Алтай» совхозтордо, «Кызыл Мааны», Карл Маркстын адыла адалган колхозтордо, Маймадагы геофизический экспедицияда, 1931 номерлү автоколоннада жаан аяру эдип турганы билдирет. Олор жылдын ла өдүп турган олимпийский ойындарда жакшы жедимдерге жедип алып турулар.

Калганчы эки жылдын туркунына Туулу Алтайда физкультурниктердин тоозы жети мун кижиге көптөйлө, 57 мун кижиге жеткен. Областьта 6 стадион, 55 спортзал, 700 спортплощадка, тагма адар 14 тир иштеп жат. Горно-Алтайскта ла аймактарда балдардын 5 спортивный школы бар, олордо 1859 школьник үренип туру.

Партиянын ла башкаруунун жөбинин кийинде өткөн төрт жылдын туркунына областьта физический культураны ла спортты тыгыдарына бир миллион салковойдон ажыра акча чыгымдалган. 1981—1982 жылдарда СССР-дин спортынын үч мастери, СССР-дин спортынын мастерине 21 кандидат, баштапкы спортивный разрядту 333 спортсмен, башка-башка разрядтарлу 26 мун спортсмен белетелген. 35 мун физкультурник ГТО-нын нормаларын табыштырган.

Физический культура ла спортивный иш бийик кеминде төзөлгөн предприятиелерде иштеген улус ас орырын, иштин арбыны бийик болорун жүрүм көргүзөт. 1931 номерлү автоколоннанын коллективинде улустун су-кадыгын көргүскөн социальный карталар тургузып баштадылар. Ол карталар аайынча ишчилердин су-кадыгын корыыр иш өдүп жат. Партком ло профком физкультурага ла спортко жаан аяру эдип турулар. Су-кадыкты корыыр группалар төзөлгөн, мылча иштейт, спортплощадка, спортзал жазалган. Медицинский профилакторий иштеп туру. Бу иштердин шылтуунда автоколоннада улус оорыйла, бюллетеньде болоры, өскө предприятиелерге көрө, чик-жок астады.

Жайгы олимпиадалар белетеп өткүрүп турганыла кожо хозяйстводордын ла предприятиелердин башкараачылары, партийный, советский, профсоюзный ла комсомольский организациялар физический культураны ла спортты жарандыларына аяруны тыгыттылар. Олимпиадаларла кожо журттардын кебери жаранып жат. Аймактарда, колхозтордо, сов-

хозтордо ло предприятиелерде физкультуранын ла спорттын материалый аргалары тынгыт, эл-жонго жарабас кылыктар эдери, закондор ло ээжи-жандар бузары астайт.

Физкультураны ла спортты иштеер күни жок улустын тегин сооды деп шүүп турган башкараачы ишчилер там ла астап туру.

Спортивный жазалдардын көп нургуны предприятиелердин ле организациялардын берген акказыла, субботниктер ле воскресниктер өткүрип жазалган.

Олимпиадалар өткүреринде бар текши једимдерди, јакшы керектерди темдектегениле коштой, бу јаан учурлу спортивный иште једикпес-тутактар барын база айдар керек. Майма, Турачак, Көксуу-Оозы, Улаган аймактар бойлорында аймакный спартакиадаларды өткүрип, спортсмендерди областной олимпиадаларга ийип те тургулаза, предприятиеде, колхозтордо ло совхозтордо, аймактардын төс јерлеринде физкультуранын ла спорттын материалый аргаларын тынгыдары, спортивный жазалдар эдери јанынан кичеенбей турулар. Олор качан бойлорында областьтын олимпиадазы өдөрин сакып турулар. Анайда сакып отыратаны — јастыра.

Кажы ла совхозто ло колхозто, предприятиеде комсомолдордын комитеттери баштаганыла субботниктер ле воскресниктер өткүрип, стадиондор, спортзалдар, тагма адар тирлер, эжинетен павильондор јазаар керек. Ого керектү акча колхозтордо, совхозтордо, предприятиелерде ле организацияларда табылар.

Је физкультураны ла спортты тынгыдар ла элбедер иш јангыс ла олимпиадалар өткүргениле токтобос учурлу. Эмди ишкүчиле јаткандар — јажы-јааныла кожо физический культурада ла спортто туружары јанынан өткүретен төзөмөл лө таскамал иштин ангылу планын тургузары керектү.

Физический культураны ла спортты таркадатан јартамал иш өткүрерде иштин арбынын бийиктедерине, чындыйын јарандыраарына ајару эдер керек.

Кезик агитколлективтердин, агитаторлордын өткүрип турган ижин шингдеерде агитаторлор бойынын ижинде физический культурага, спортко ајару этпей турганы јарталды. КПСС-тин Төс Комитеди ле СССР-дин Министрлеринин Соведи бойлорынын јөбинде бу ишке ајару эдерин некеген. Ненин учун дезе, кижии эртен тура ишке кандый келгенинен,

омок-седен, су-кадык болгонынан кере-түжине иштеери ка-
маанду. Бойынын өйинин кезиги физкультурага учурлаган
бежен јашту кижн 30—40 јаштуларла тең иштеерин социо-
логический шинжү көргүзет. Физкультуранын тузалузын,
онон кижинин су-кадыгы бек болорын агитатор јаантайын
јүрүмнен, чокым кижинин јүрүминен алган јозокло јартап
айдып бергени јакшы болор.

Андый јозок алгадый темдектерди областной олимпиа-
даларда турушкан улустаң алар арга бар. Кан-Оозы аймак-
та үредүчи, герой-эне Аладякова Валентина Бархатовна,
партиянын Чойдогы райкомында пропаганда ла агитация
бөлүгинин заведующийи, јажы јаанай берген Чашников
Александр Васильевич, албаты депутаттарынын Көксуу-
Оозындагы јурт Соединин председатели Битюцкий Степан
Михайлович, Турачактагы агашпромхозтын ишмекчизи Ге-
раськин Григорий Евдокимович, Горно-Алтайскта коопера-
тивный техникумнын үредүчизи Увачев Дмитрий Иванович,
пенсионер Виктор Николаевич Максимов улай ла физкуль-
тура эдип, бойына јараган спорт аайынча олимпиадаларда,
спортивный маргаандарда туружып, јакшы једимдерге једип
алып турулар.

Физический культура ла спорт јанынан јартамал иш өт-
күрип турган агитаторлор областьтын партийный организа-
циясында база көп. Көксуу-Оозы аймакта Амурдагы сов-
хозтын Банновский фермазынын управляющийи Владимир
Николаевич Бедаревти физкультуранын ла спорттын чылаа-
рын билбес пропагандизи ле агитаторы деп айдарга јараар.
Нөк. Бедарев бу ишти бойы баштап јат. Фермада спорттын
материальный аргалары тыгыды. Улус тогус бүдүм спортто,
ол тоодо јенил ле уур атлетикада, јарышта, таңма адарын-
да, волейбол ойноорында ла өскөлөринде де туружып јат.
Ферманын спортивный команды совхозтогы ла аймактагы
спартакиадаларда баштапкы јерлер алат, управляющий
бойы — ГТО-нын нормалары аайынча үч катап областьтын
чемпионы болды.

Ферманын коллективинде иштин арбыны бийик, дисци-
плина тын, государствонын јакылталарын ла бойынын мол-
јуларын бүдүрип, јылдын ла аймактагы социалистический
мөрөйдө јенү алып туру.

Једикпес-тутактардын тоозында физкультураны ла спорт-

ты јарандыларына учурлалган көргүзүлү агитация јок болгонун темдектеер керек. Кезик предприятиелерде, коллективте физкультура ла спорт аайынча јазалдар таппазын.

Физический культурада ла спортто үй улус ас турушканы база јаан једикпес болуп јат. Уренчик, студент болордо, бойдон јүрерде физический культурада ла спортто эрчимдү туружала, спортивный маргаандарда јаан једимдерлү, спортивный бийик көргүзүлөрлү болгон көп кыстар кижиге барала, спортты таштаган учуралдар көп.

Туулу Алтайда физический культураны ла спортты тынгытканы, анда элбек калык-јон туружарын јеткилдегени ажыра улустын су-кадыгын корыыр аргалар көп. Ол аргаларды тузаланары учун агитаторлор јартамал иш өткүрери керектү.

А. КОТОВ,
КПСС-тин обкомында пропаганда ла агитация
бөлүгинин инструкторы

КИЖИНИНГ ПРАВОЛОРЫ КЕРЕГИНДЕ

(Социализмнинг ороондорында ла капитал бийлеген телекейде)

Телекейде эки общественный системанын — социализмнинг ле капитализмнинг ортодо тартыжу калганчы өйдө айдары јок тынгыганын КПСС-тинг Төс Комитединин июнь айдагы (1983 ј.) Пленумында КПСС-тинг Төс Комитединин Генеральный качызы нөкөр Ю. В. Андропов темдектеген. Американын Бириктирген Штаттары, НАТО аайынча олардын союзниктери бу тартыжуда јаан јеткерлү јолго туруп алгандар. Олардын јолынын классовой учуры мындый: кижиликтин јүрүминде революционный јангыртуларды токтодо, јоголторго ченежери, империализмнинг јылыйтканын ойто орныктырары, амыр-энчү ле албатылардын јайымы учун тартыжып турган социализмнинг там ла бийиктеп турган тоомјызын јабыздарга албаданары.

Бистинг классовой, идейный өштүлерис историянын ичкери өзүминде баштаачы болорын социализмнен блаап аларга амадап, бойынын пропаганда өткүрер апаратын социалистический демократияны јабарлаарына ууландырып туру. Олар социализмнинг ороондорынын албатылары кижикижининг күчин јийтен, кулданатан системаны јоголтоло, једип алган праволорды ла јайымдарды не ле деп јамандаарга күјүренгилейт. Ол ок өйдө буржуазия јалдап алган көп тоолу «специалисттер» газеттер, телевидение ле радио, кино ажыра капитал бийлеген ороондордо јүрүмди, буржуазиянын демократиясын, олардогы јайымдарды ла праволорды мактагылайт.

Совет Союз — ишмекчилердин ле крестьяндардын кижиликтин историясында баштапкы социалистический государствозы. Мында јан јангыс ла чаазында эмес, чып ла чын албатынын колында. Шак бу социалистический государствоны США-нын эмдиги администрациязы телекейге «јеткер таркадып туру» деп јарлайла, бойында ла союзниктери болгон ороондордо реакционный ийделерди СССР-ге, социализмнинг өскө ороондорына удурлаштыра бастыра аргаларла тартыжарына кычырып, ууландырып туру.

Бу тартыжуны баштап турган улус бойлорынын коммунизмге удурлашкан мааныларына «Демократия учун», «Кижининг праволоры учун!» деп кычырулар бичидилер. Je андый кычырулар бичиген быјар мааныларла мекеледер улус көп табылбас.

США-дагы јамылулар бу идеологический тартыжуда јенип болбойтонын билеле, олар јуу-јепселдерди көптөткөни, психологический јууны тыгытканы, экономический колбуларды аstatканы, политический ле военный шпионаж өткүргени ажыра социализмнин ороондорынын ийде-чыдалын шалтырадарга амадай бердилер. Социализмге удурлашкан тартыжуны бастыратекши тыгыдала, оны кижиликтин јүрүминде чек јоголтор задача тургузылганын Вашингтондо јажырбай турулар.

Бу тартыжунын амадуларын империализм советский политический культураны јоголторына ууландырат. Андый тартыжуны президент Картердин администрациязы «Кижининг праволоры учун тартыжу» деп адап баштаган. Онон Картер Ак Турадан јүре береле, эске алынып бичигенинде «кижининг праволоры учун» США баштаган тартыжу элден озо Совет Союзта политический јанды өскөртөрине, коммунизмди јоголторына ууланган тартыжу деп айтты.

Рейган президент болуп аларда, бойынын диктатор-союзниктерин үркитпеске, «кижининг праволоры учун тартыжар» лозунгты «телекейлик террорло, тартыжатан» лозунгла солыды. Андый «террор» деп, Рейганнын администрациязы национально-јайымданары учун тартышкан ийделердин, фашисттердин хунталарына ла кара јанду монархияларга удурлажа тартышкан, демократия, јайымдар ла праволор учун тартышкан патриотический ле демократический организациялардын ижин адады.

Je 1981 јылдын учынан ала президент Рейган ла онын јуук болушчылары бойлорынын куучындарында ойто ло «Кижининг праволоры учун тартыжары» США-нын политиказынын төс ууламјызы деп айдып баштадылар.

Политикада андый бурылта неден улам эдилген? Неден улам дезе, телекейлик «террорло» тартыжар кычыру јастыра болгоны јарталган. Анайдарда, США-нын администрациязына демократия учун, албатылардын праволоры учун деген сөстөрдөн база катап сап тудунарга келишкен. Олор андый,

эл-јонго јарамыкту угулар сөстөрлө, бойлорынын коммунизмле тартыжар, Совет Союзты, социализмнин ороондорын јабарлаар империалистический политиказын өткүрер деп шүүдилер.

Президент Рейган 1982 жылда 8 июньда Англиянын парламентинде айткан куучынында коммунизмге удурлаштыра «крестовый поход» баштаарын јарлаган. Оны «демократия проеги эмезе ачык өткүрер дипломатия» деп ададылар. Ол каршулу ишти өткүрерине США-нын администрациязы 1983 ле 1984 жылдарда 85 миллион доллар акча чыгымдаарын пландаган. Андый быјар ишти өткүрерине США-нын бойында ла онын союзниги болгон ороондордо коммунизмле тартыжып турган организацияларды, реакционный газеттерди, радионы ла телевидениени, эмигранттардын США-нын разведказы башкарып турган организацияларын ууландырдылар. Анайда өткүрип баштаган каршулу иштин задачазы — өскө ороондордо, элден озо социализмнин ороондорында политический јанды өскөртөлө, Америкадагы јан аайлу эдери болды.

Ол керегинде США-нын башкараачы ишчилери јажырбай айдып турулар. Темдектезе, государственный качы Шульц быјыл 16 июньда конгресстеги куучынында «бис амыр-энчүге күүнзеп турган улус табынча совет јүрүмди капиталистический јүрүмнин политический ле экономический јолына тургузарга амадап јадыс» деп айткан. США-нын национальный јеткер јок болор совединин ишчизи Пайпс бойынын куучынында «Совет Союз бойынын политический системазын өскөртпөзө, јуу болор» деп айтты.

Кижинин праволоры ла јайымдары керегинде сурак капитализмнин ле социализмнин ортодо исторический тартыжуда тос сурактардын бирүзи. Ненин учун дезе, андый праволор учун, чып ла чын демократия учун тартыжу — социалистический революциянын задачаларынын бирүзи. Бу суракка Карл Маркс ла Фридрих Энгельс јаан ајару эдип, буржуазиянын демократиязы элден озо кижии кижини кулданырын, капиталисттер ишмекчилердин күчин јиирин јеткилдеерине, производствонин средстволоры туш улустын — байлардын колында болгонын корыырына ууланган деп бичигендер.

Байдын ла јоктунын, капиталисттин ле ишмекчинин ор-

тодо тен праволор ло јайымдар болор арга јок. Капитализм тужында јайымдар — ол байлар јоктуларды кулданар јайымдар болуп јат деп, Владимир Ильич Ленин бичиген.

Совет Союзта, социализмнин карындаштык ороондорында социализмди төзөп бүдүргени јангыс ла социализм тужында кижии, чындап та, јайым, ончо улус тен праволорлу болорын, капитализм чактын чакка тумалап, јаба базып, өрө өнгдөйөр арга бербеген кижинин јайалтазы јаранарын көргүсти.

Улу Октябрь бистин Төрөлистин кеберин чек өскөртө јарандырган. Бистин демократия социалистический госу- дарствонун јангынан башталала, коммунизм тужында эл- јоннын текши башкартузы болорына јетире јаранып барар.

Совет государство бойынын эн јаан учурлу задачазы эдип, бойынын улузынын јадын-јүрүмин јарандырат, куль- туразын бийиктедер задача тургусты. Онын маанызында «ончозын кижиге, кижии ырысту болорына» деп кычыру би- чилген. Бистин революция расалар, нациялар, башка-башка ук албатылар тен праволорлу эмес болгонун качаннын ка- чанга јоголтоло, элден озо азыйда экономический сондогон национальный јака јерлердин албаты-хозяйствозын тыгыдар ла јарандырат бастыра аргаларды берди. Бисте үй улус эр улуска тен праволу, балдарды иштетпей јат.

«Коммунистический партиянын манифестинде» јарлал- ган «Кажы ла кижии јайым болоры — ончо улус јайым бо- лорын јеткилдеер айалга» деген ээжи СССР-дин Консти- туциясында кыйалта јок бүдүрер ээжи болуп бичилди.

Совет Союзта јангыс ла јарлалган эмес, је анайда ок јүрүмде јеткилделген право — иштенер право. Кажы ла кижии бойына јараар ишти талдап алар праволу. Кажы ла кижии эткен ижи ле ижинин чындыйы аайынча акча-јалын алып јат. Государствонун иш јанынан бастыра закондоры ла ээжилери кижинин иштенер правозын јеткилдеерине ууланган.

Экономика өскөниле кожо ишкүчиле јаткандардын ја- дын-јүрүмин там јарандырып баратан аргалар көптөйт. Со- вет јаннын јылдарынын туркунына ишмекчилердин кирел- телери 10 катап, крестьяндардын 14 катап көптөди. Јылына 120 миллиард салковойды ишкүчиле јаткандар тузаланатан общественный фондтордон алып јадылар.

Социализмнинг эн жаан једимдери — государствонун чо-дыла улустын су-кадыгын корып, эмдеп турганы, оорыган ла кенеген тужында, јажы јеткенде пенсия төлөп турганы.

Социализм улуска үренер право береле, оны јүрүмде јет-килдеген. Бисте бастыра улустын 75 проценти бүгүн орто ло бийик үредүлү. Бүгүнгү күнде СССР-де 103 миллион кижы үренип јат.

1977 жылдагы Конституция совет улустын жаан учурлу социально-экономический праволорын — иштенер, амыра-нар, үренер, социальный јеткилделер праволорын ол бойын-ча артырала, ол праволорды социализм тыгыда өскөниле кожо толо јеткилдеерин элбетти. Темдектезе, керектү арга-лар јеткил боло берерде, кажы ла совет кижы јуртап јадар туралу (квартиралу) болор право берилди.

Совет јаннын жылдарынын туркунына бистин ороондо текши кеми үч јарым миллион квадратный метр туралар тудулган. Бүгүн городтордо улустын 80 проценти алдынан башка квартиралу.

СССР-дин 1977 жылдагы Конституциясында совет улус-тын политический праволоры элбеде көргүзилди. Кажы ла кижы эл-јоннын ла государствонун керектерин шүүжеринде ле башкарарында туружар праволу. Государствонун баш-караачы органдарына ла эл-јоннын организацияларына шү-үлтелер берер, олардын ижин критикалаар праволу.

Советтерди туткан кажы ла выбордо депутаттардын тал-ортозы јангыдан тудулат. СССР-де 18 јаштан өрө кажы ла төртинчи кижы кандый бир иш ажыра государствонун ке-ректерин башкарарында туружып јат.

Государствонун керектерин, ол тоодо хозяйственный иш-терди, башкарар улусты ишкүчиле јаткан класстардан ла социальный группалардан талдап алып јат. СССР-дин, со-юзный ла автономный республикалардын Министрлеринин Советтеринин, јербойындагы Советтердин исполнительный комитеттеринин башкараачы ишчилеринин 80 проценти иш-мекчилерден ле крестьяндардан чыккан улус, министрлер-дин, исполнительный комитеттердин председательдеринин 70 проценти крестьяндар ла ишмекчилер болуп иштеп баш-тагандар. Эн жаан заводтордын ла фабрикалардын, произ-водственный биригүлердин ле фирмалардын башкараачы ишчилеринин 50 проценти азыйда ишмекчилер болгондор.

Совхозтордын директорлары, колхозтордын председатели бастыразы колхозчылар ла ишмекчилер болгон.

130 миллион ишмекчилерди, служащийлерди, крестьяндарды, студенттерди бириктирип турган профсоюзтар государствонын ла эл-жоннын керектерин башкараарында, политический, социальный ла хозяйственный задачаларды бүүдүреринде эрчимдүү туружып жадылар.

СССР-дин улусу государствонын жаан учурлу закондорунун проекттерин, СССР-дин ле республикалардын конституцияларын шүүжеринде турушкылайт. 1977 жылда СССР-дин Конституциязынын проегин төрт ай шүүжерде, 140 миллион кижиде эмеже ороондо жажы жеткен улустун 80 проценти турушкан. Ишкүчиле жаткандар берген шүүлтелер аайынча Конституцияда бар кезик статьяларда түзөдүлөр эдилген, жаңы статья кожулган.

Албаты-калык государствонын керектерин башкарып турганын керелеген база бир керек — албатынын шинжүзинин органдарынын ижи. Андый органдар бир де буржуазный ороондо жок.

Советтер ороонынын Төс Законунда жуундар, демонстрациялар өткүрерине, критика эдерине, мүргүүл жагдаарына жаайым берилген.

Кижиге социализм өскө дө көп праволор береле, ол праволорды совет улус тузалангадый эдип бастыра аргаларла жеткилдеп жат.

США-да — эн ле демократический жүрүм, ончо улус тен праволорлу ла жаайым деп президенттер мактангылайт. Олордын тен праволоры 1982—1983 жылдарда США-нын статистиказы жарлаганында мынайда көрүнөт:

— 12 миллион кижиде иш жок. Алты жарым миллион кижиде жарымдай иштүү. Уч миллион ишмекчи иш бедреп чөккөйлө, ишжоктордын чодын алып турган жерлерге келгилебейт.

— 2 миллион кижиде квартира жок. Одус бир жарым миллион кижинин жүрүми жокту деп чотолот. 12 миллион кижиде курсагына жетпей жат.

— 27 мун кижиде жылдын ла жүрүмин бойы кородот. Андыйлардын тоозы экономиканы кызалан курчыганыла кожомо там ла көптөп туру.

— Жылдын ла жүс мун кижиде оорыйла, эмденерине төлөйтөн акча жок бололо, өлүп жат.

Анайда Америкада кажы ла үчинчи кижы шыралап жүрүп турганын США-нын статистиказы чотоды.

Америкада ишкүчиле јаткандардын, өскө укту улустын (темдектезе, негрлердин, индеецтердин, өскөлөринин де) праволоры учун тартышкан улусты кату истеп јадылар. Иштегени учун негрлерге ак чырайлу улустаң төртөн процентке ас төлөп јат. США-да јуртаган негрлердин тал-ортозы, индеецтердин көп нургуны бичик билбес.

США-нын администрациязы профсоюзтардын праволорын астадып туру. 1981 јылда авиадиспетчерлердин профсоюзун тоскырып јоголткон. Забастовкада турушкан он бир мунг кижини иштең чыгарган. 1982 јылда 23 сентябрьда президент кол салган закон аайынча текшинациональный забастовка өткүрерге јарабас эдилди.

ФРГ-де бүгүн эки јарым миллион кижы иштенер правозын тузаланар аргазы јок. Қалганчы јылда бу ороондо беш мунг кижини политический бүдүмји јок деп бурулайла, иштең чыгарган.

Англияда үч миллион эки јүс мунг кижиде иш јок. Түндүк Ирландияда Англиянын јандары өскө мүргүүлдү улусты истеп, өлтүрип, түрмелеп туру.

США-да ла НАТО-нын члендери ороондордо јуу-јепселдерди көптөдип турганыла кожо, амыр-энчү учун, јуу-јепселдерди көптөдөрин токтодоры, јууны болдыртпазы учун тартыжу тыңыйт. Национальный камааны јок болоры, јайым, демократия учун тартыжу элбейт.

Мындый айалгада Күнбадышта капитал бийлеген ороондордын башкарулары албаты-калыкты мекелеп, олардын түймеенин токтодып болбой салала, истешти тыңыдып, демократический праволорды, јайымдарды јоголторго амадагылайт.

Кижинин праволоры ла јайымдары, демократия учун тартыжу социализмде ле капитализмде кандый болгонын өрө кыскарта айдылганы керелейт.

Социализмнин исторический задачазы — ишкүчиле јаткан улусты капитализмнин кулданыжынан јайымдаары болгон. Андый задачаны бүдүрип алганына совет улус ла социализмнин ороондорынын албатылары оморкоп турулар.

Н. ТОДОШЕВ

БАЖАЛЫКТАР

Партийный јөптөр бүдүп турганын шигдеери	3
Партийный јуундарды белетеери ле өткүрери	8
Комсомолдордын јууны — јашөскүримди коммунистический күүн-тапка тазыктырар школ	11
Бастыра партиянын кереги	13
Јашөскүримди ишке ле патриотизмге таскадары	16
Су-кадык болоры учун	20
Кижинин праволоры керегинде	25

СОДЕРЖАНИЕ

Контроль за выполнением партийных постановлений	3
Роль партийного собрания — как школы воспитания членов коллектива	8
Комсомольское собрание — школа коммунистического воспитания молодежи	11
Дело всей партии	13
Трудовое и патриотическое воспитание молодежи	16
Ко дню физкультурника	20
О правах человека в странах социализма и капитализма	25

4 акча

Горно-Алтайск